

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН САЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕННІКАУ БЕЛАРУСІ І КАМІТЭТА ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР

№ 23 (882)

Субота, 7 чэрвеня 1952 года

Цана 50 кап.

Клапатліва выхоўваць моладзь

Закончыўся другі тур агляду творчых дасягненняў моладзі ў тэатрах і канцэртных арганізацыях рэспублікі. На працягу чатырох месяцаў таленавіта моладзь дэманстравала свае творчыя поспехі ў драматычных, оперных, балетных спектаклях, у сольных і ансамблевых выступленнях філарманічных і астрадных канцэртаў. Сіламі моладзі былі пастаўлены і сыграны такія цікавыя спектаклі, як «Прага застаецца майёй», «Атэстат сталасці», «Юнацтва бацькоў».

Нашай творчай моладзі ўласціва вострае пачуццё сучаснасці, глыбокае ўспрыняццё жыцця, палыманае імкненне ўсёсёбіць у яркіх вобразах героіку савецкіх людзей. Павышаючы патрабавальнасць да сябе, моладзь актывізуе сваё авалоданне спецыяльным, вэкальным і хараграфічным майстэрствам, традыцыйнай перадавой савецкай культуры, узабагачаючы свае прафесійныя якасці.

Асабліва значныя поспехі паказала моладзь у савецкім рэпертуары і ў творах рускай класікі (В. Кудравіч і Т. Кін-Камінскі ў спектаклі «Прага застаецца майёй», М. Федароўскі ў «Атэстат сталасці», Г. Колас і Г. Ракасава ў «Двух капітанах», Р. Сакалова ў «Рэвізоры», Л. Ражанова ў партыі Адэты з «Лебядзінага возера»).

У тэатры імя Янкі Купалы, пад удзелам справядлівай крытыкі газеты «Правда», сталі больш уважліва ставіцца да моладзых актывістаў і часцей даручаючы ім выкананне цэнтральных роляў. Ва ўсіх дэкадных спектаклях моладзь нясе значную творчую нагрузку.

Разам з тым, агляд выявіў істотныя недахопы ў выхаванні і вылучэнні новага пакалення майстроў сцэнічнага і музычнага мастацтва.

Па сутнасці, фармальна правялі агляд рэспубліканскі Рускае тэатр і філармонія. Рускае тэатр, які мае вялікую групу зольных і артыстычнай моладзі, аддаў шмат часу на пастановку другараднай камедыі Лопе да Вега «Хітрамушта закахана», не знайшоўшы магчымасці выкарыстаць гэтую здольную групу для пастановкі новага сучаснага спектакля.

Не паклапаціўся аб высокай якасці паказу моладзых талентаў і Гродзенскі абласны драматычны тэатр.

Недаравальна мала зрабіла філармонія. Яна не дэлае шырока пазнаёміць грамадскасць з новымі музыкантамі, якія растуць у яе калектывах.

Сур'ёзным недахопам з'яўляецца і тое, што да гэтага часу не праведзены гарадскія канферэнцыі па творчых выніках агляда, а трэці тур зусім адкладзены і не вядома калі ён адбудзецца.

Неарганізавана працавалі камітэты па агляду, якія рэдка збіраліся на спектаклі ў поўным складзе і часта абмяркоўвалі пастановкі без удзелу выканаўцаў.

Не правялі цікавае да агляду моладзых талентаў Беларускае тэатральнае таварыства, кампазітары, тэатральныя крытыкі і музыказнаўцы.

Набліжаецца дэкада Беларускай літаратуры і мастацтва ў Маскве. Поруц са старэйшымі артыстамі драмы, салістамі оперы і балета, музыкантамі, многія з якіх ужо добра вядомы глядачам сталіцы, упершыню будзе ўдзельнічаць у дэкадзе і таленавіта моладзь. Зразумела тая выключная ўвага, з якой грамадскасць Масквы будзе сачыць за ўсім новым, чым узабагацілася мастацтва нашага народа за пасляваенны час і, у тым ліку, за поспехамі моладзых сіл творчых калектываў.

Асюль вынікаюць тая велізарная задача, якія паўстаюць перад нашай тэатральнай грамадскасцю, перад музычнымі калектывамі ў найлепшай падрыхтоўцы моладзі да яе выступленняў у час дэкады.

Удзел моладзых артыстаў у дэкадных спектаклях і заключным канцэрте павінен быць асабліва спланаваны так, каб усе лепшыя сілы, якія выявіліся ў працесе агляда, атрымалі ролю і канцэртны нумар у адпаведнасці з іх здольнасцямі.

Улічваючы адсутнасць значнага творчага вопыту і прафесійнага майстэрства ў моладзых выканаўцаў, падрыхтоўкай іх выступленняў павінны займацца не асістэнты рэжысёраў і дырыжоры ці другарадныя канцэртмайстры, як гэта часта бывае, а найбольш спрактыкаваныя майстры. Каб дамагчыся больш плённых вынікаў у гэтай справе, нехта спадзявацца толькі на тых прафесійных вядо, якія былі студэнты атрымалі ў тэатральным інстытуце, кансерваторыі ці ў студыях. Неабходна ў кожным тэатры і канцэртным калектыве наладзіць рэгулярныя, планавыя заняткі па марксіска-ленінскай эстэтыцы, па вывучэнню творчай спадчыны К. С. Станіслаўскага, па сцэнічнай мове і руху, вакалу і хараграфіі з удзелам галоўных рэжысёраў і дырыжорў, народных артыстаў, прафесараў кансерваторыі і тэатральнага інстытута, выкладчыкаў мастацкага і хараграфічнага вучылішчаў.

Толькі ў спалучэнні тэарэтычнай вучобы з канкрэтнай практыкай можа быць дасягнуты творчы рост моладзых майстроў мастацтва і іх актыўны ўдзел у дэкадзе.

Агляд выявіў недахопы і ў рабоце навуцальных устаноў, якія рыхтуюць творчую моладзь. Усё яшчэ адчуваецца бездапаможнасць на сцэне многіх выпускнікоў тэатральнага інстытута, дрэннае валоданне імі культурнай мовы. Такое становішча патрабуе ўдасканалення праграмы мастацкіх навуцальных устаноў і асабліва арганізацыі творчай практыкі студэнтаў. Кіраўнікам навуцальных устаноў трэба з яшчэ большай адказнасцю ставіцца да адбору студэнтаў на першыя курсы, строга ўлічваючы прафесійныя якасці будучых дзеячоў мастацтва.

Неабходна рашуча выступаць супраць спроб асобных рэжысёраў замацаваць за сабой, якія толькі што пачынаюць свой шлях у мастацтве, адпаведнае ролі. Такі падыход збудзіць творчую індывідуальнасць маладога артыста, замяне яму раскрыць здольнасці і веды, набытыя ў навуцальнай установе.

Трэба разам з тым сказаць, што і самім удзельнікам агляду неабходна зрабіць для сябе адпаведныя вывады. Першым і галоўным такім вывадам павінна быць усямернае павышэнне свайго майстэрства. Калі ў час агляду грамадскасць прызнала ўдачу асобных выканаўцаў, дык гэта даляка яшчэ не азначае, што яны ўжо сталі ў рад прызнаных майстроў сцэны. Гэта азначае толькі тое, што моладзья актывісты стаяць на верным шляху да майстэрства, а самім майстэрствам ім трэба яшчэ авалодаваць доўга і настойліва. А між тым ёсць выпадкі, калі сярод праявіўшых сябе ў аглядах моладзых актывістаў заўважаюцца элементы зазнаўства, недарэчнасці да крытыкі іх работы і г. д.

Нічога не можа быць больш шкодным для маладога актывіста, чым заспакоенасць і няўменне самакрытычна ацаніць сваю творчасць.

Выхаванне новага пакалення моладзых талентаў — не сезонная справа, і яна павінна праводзіцца не толькі ў перыяд аглядаў. Моладзь — будучыня савецкай культуры. Таму вырашчаць кадры сацыялістычнага мастацтва неабходна наспына, аддаючы гэтаму, як важнейшай дзяржаўнай справе, штодзённы клопат і ўвагу.

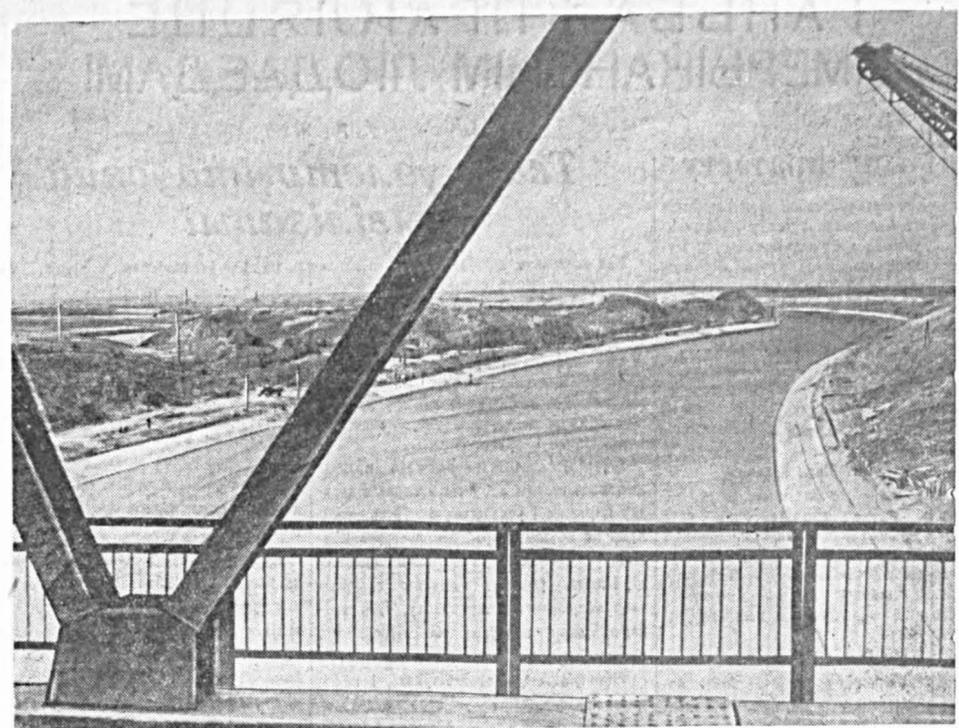
У савецкіх людзей вялікая радасць: Волга-Данскі канал пачаў дзейнічаць.

Першая буйная будоўля камунізма зроблена. Спрадвечная мара рускага народа, каб злучыць Волгу і Дон, здзейснена.

У мінулым годзе мне пашчасціла пабыць на будаўніцтве Волга-Дона. Знаёмства з гэтым грандыёзным збудаваннем пачалося ў Сталінаградзе. У горадзе славы ёсць цудоўны музей, які носіць імя вялікага правядыра. Сярод многіх, дарагіх сэрцу, рэліквій асабліваю ўвагу прыцягвае крыху пажоўклы ліст паперы. Яшчэ ў часы грамадзянскай вайны група геалагаў вывучала, дзе лепш прырыць канал паміж Волгай і Доном. Але тады над маладой савецкай краінай нависала смёртэльная пагроза, і на гэтым памятным лісту паперы ёсць рэзалюцыя таварыша Сталіна, які кіраваў тады абаронай Царыцына: «Канал прырэм пасля патаплення казётаў у Волзе і Доне».

Дата — 22 верасня 1918 года. Праз трыццаць тры гады сталінская задума, сталінскі план ажыццэўлены.

Недалёка ад Сталінаграда ёсць невялікі, але цыпер славы гарадок Краснаармейск. Навокол яго — напалову пустынная стэпа, перарэзаная ўзгоркамі, ярамі. І гарачае сонца... І страшэнныя сухія ветры, якія ў гэтым раёне ўзні-

Волга-Данскі суднаходны канал. Участак у водараздзельным раёне.

маюць густыя хмары пылу. Тут быў адзін з будаўнічых раёнаў Волга-Дона. Можна было б бачыць жалезабетоннае ложа — вынік нахвіннай працы савецкіх будаўнікоў. Далей — у бок Калача, ішла вялікая работа. Неабуднае ўражанне ад магутнай шматлікай тэхнікі.

І вось разам з усім савецкім народам мы глыбока ўзрадаваны і шчыра ўсхваляваны. Недалёка ад Краснаармейска сустрэліся Волга і Дон. Гарачыя засухлівыя землі, якія ляжаць паміж гэтымі вялікімі рускімі рэкамі, атрымалі

ваду. Там, дзе дзьмулі сухавей, хутка вырастуць зялёныя дубровы, закаласуюцца неабсяжныя палі пшаніцы. Будуюць тут расі і рыс, і вінаград, і баваюна.

Сто адзін кіламетр Волга-Данскага канала зменіць не толькі клімат, але і ўсю эканоміку гэтага шчодрага на сонца паўднёвага края.

Вось ляжаць ён, вялікі Волга-Данскі канал, які то разліваецца ў неабсяжныя моры, то ідзе ў строгіх формах шлюза. Навокол яго — новыя пасёлкі і гарады.

І ўсюды ўкладзена вялікая праца савецкіх рабочых, вучоных, інжынераў, архітэктараў, мастакоў, вялікая праца ўсіх савецкіх людзей, якія назвалі гэтую будоўлю народнай.

Першая будоўля камунізма, — Волга-Данскі канал — закончана. Савецкі народ у дзень сваёй урачыстасці гарача дзякуе вялікаму зодчаму камунізма таварышу Сталіну за яго вялікі подзвіг у імя шчасця народа.

Пімен ПАНЧАНКА.

Да дэкады беларускай літаратуры і мастацтва ў Маскве

Мастацкае афармленне кніг

★
Н. ГУЦІЕЎ,
зг. аддзела мастацкага афармлення
Дзяржвыдавецтва БССР.

Разам з мастакамі-жывапісцамі і скульптарамі рыхтуюцца да дэкады і мастакі-графікі. Яны паставілі сваёй задачай — ілюстрацыямі і афармленнем кнігі дэмаганічна чытачу глыбей зразумець ідэйны змест літаратурнай першакрыніцы. Мастак-ілюстратар павінен быць у некаторай меры суаўтарам пісьменніка. Толькі глыбока пранікнёны ў ідэю твора, можна дасягнуць ілюстрацыю да ўзроўню станкавага малюнка.

Многія работы беларускіх графікаў нацяраджаюць гэтую думку. Да такіх работ у першую чаргу трэба аднесці ілюстрацыі твораў рускіх класікаў, зробленыя мастаком В. Басавым. Яго работы да зборніка вершаў Н. А. Некрасава, апавесці В. Караленкі «У алейных аскародзі» і рамана І. Тургенева «Напярэдадні» раскрываюць вобразы герояў гэтых твораў і перадаюць асаблівае эпохі. В. Басаў рыхтуе зараз серыю ілюстрацый да рамана І. Тургенева «Рудзін».

Цікавыя ілюстрацыі да кнігі П. С. Гарбунова «Уз'яданне беларускага народа ў адзінай Савецкай дзяржаве» напісаў мастак П. Астроўскі. Цяпер ён працуе над вялікай серыяй ілюстрацый да рамана І. Мележа «Мінскі напрамак».

Творчай удачай А. Волкава з'яўляюцца ілюстрацыі да «Новай зямлі» Якуба Коласа. Мастак удала знайшоў характар герояў паэмы. У гэтай рабоце ён адыйшоў ад трактоўкі вобразаў, якая межавала з шаржам. У добрым казачным стылі зроблены ілюстрацыі да «Беларускай народнай казкі». Мастак В. Ціхановіч знайшоў простае і даходлівае вырашэнне казачных сюжэтаў «Алчынчых казак» Маміна-Сібірака і народнай казкі «Сабакі і воўк».

Мастакі, якія працуюць над ілюстраваннем дэкаднай літаратуры, падыходзяць да вырашэння творчых задач з усёй сур'ёзнасцю, якая прад'яўляецца да станкавай графікі. Глыбокае вывучэнне твора,

натурнае скарыстанне фатаграфіі значна зніжае мастацкі ўзровень плаката, уносіць у яго элементы сухасці, выпадковасці вобраза і інертнасці кампазіцыйнага вырашэння.

Беларускія плакатысты паставілі цэнтр сваёй мэтай стварыць плакаты на важнейшыя палітычныя тэмы. «Ленін і Сталін — стваральнікі Савецкай Беларусі», «За мір, супраць надпалыччыкаў вайны!», «Будоўлі камунізма — усенародная справа», «Беларусь індустрыяльная», «За новыя магутны ўзды сельскай гаспадаркі Беларусі!», «Росквіт беларускай культуры», «На будоўлі Радзімы любімай», «За мільён фізкультурнікаў у Беларусі» і другія тэмы знойдуць сваё адлюстраванне ў творчасці плакатыстаў.

Асноўная творчая задача графічнай секцыі Саюза мастакоў і мастацкага аддзела Дзяржвыдавецтва БССР — накіраваць увагу беларускіх графікаў на важнейшыя задачы падрыхтоўкі да дэкады, сістэматычна, штодзённа кантраляваць ход работы над ілюстраваннем і афармленнем кніг. У гэтай сувязі вялікае значэнне будзе мець калектывны агляд работ кожнага мастака і абмеркаванне на графічнай секцыі аскізаў і арыгіналаў.

Дэкада беларускага мастацтва і літаратуры з'явіцца не толькі экзаменам творчай сталасці мастакоў-ілюстратараў і плакатыстаў, але і рашучым стымулам для далейшага іх творчага росту.

Важным элементам у выданні літаратуры з'яўляецца паліграфічнае афармленне кнігі. Як-бы ні было добра выканана мастаком афармленне, але калі яно не будзе падмацавана добрым паліграфічным выкананнем, кніга не будзе мець прываблага выгляду. Сур'ёзным тэрмазам у гэтай справе з'яўляецца слабая работа паліграфічнай базы друкарні імя Сталіна, адміністрацыя якой не скарыстоўвае ў поўнай меры паліграфічную тэхніку.

Карціна пра вызваленне Мінска

Заслужаны дзеяч мастацтва БССР В. Волкаў расказаў аб сваёй новай карціне:

— Жывапісная кампазіцыя, якую я рыхтую да дэкады беларускай літаратуры і мастацтва ў Маскве, называецца «Трэцце ліпеня 1944 года ў Мінску».

Думка пра напісанне вялікага палатна аб вызваленні нашай слаўнай Савецкай Арміяй сталіцы рэспублікі ўзнікла ў мяне яшчэ ў тую сонечную ліпенскую раніцу, калі першыя магутныя савецкія танкі з'явіліся на цэнтральных вуліцах і плошчах горада.

Увасобіць у жывапісе гэтую велічную падзею стала самай важнай задачай майго жывіцца. За гэты час напісана з натуры дваццаць эцюдаў і звыш ста малюнкаў.

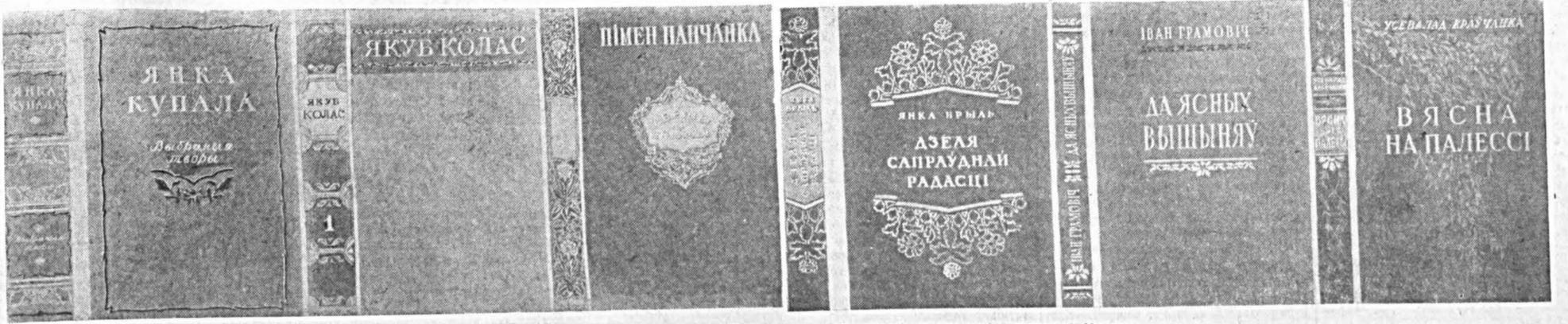
Асноўная работа над палатном ужо закончана. Знойдзена вырашэнне кампазіцыйнага цэнтру — сустрэчы раненага байца з рабочым-падоўльшчыкам, групы салдат, сярод якіх, апрача рускіх, ёсць і прадстаўнікі другіх нацыянальнасцей Савецкага Саюза, сустрэчы партызана са сваёй маці і братам і шмат другіх кампазіцыйных элементаў і мастацкіх дэталей.

Аднак я буду яшчэ працаваць палатно, шукаць для яго адзіны каларыт.

Больш выразным чонам зрабіць фону плошчу Свабоды, якая з'яўляецца месцам дзеяння герояў карціны.

Што да творчых прычынаў майёй работы, дык я імкнуся да рэалістычнай трактоўкі і псіхалагічнай насычанасці кожнага вобраза, да эпічнага адлюстравання гістарычных падзей. Асноўная ўвага накіравана на выразнасць і дакладнасць малюнка.

Я з вялікім хваляваннем чакаю дэкаднай выстаўкі ў Маскве, дзе самы патрабавальны глядач будзе, разам з тым, маім чучым і строгім суддзёй.

Вокладкі кніг, якія выпускае Дзяржаўнае выдавецтва БССР да дэкады беларускай літаратуры і мастацтва ў Маскве.

ГАНЬБА І ПРАКЛЯЦЦЕ АМЕРЫКАНСКІМ ЛЮДАЕДАМ!

Мітынг пратэсту

Весткі аб масавых забойствах карэйскіх і кітайскіх ваеннапалонных у амерыканскіх лагерах на востраве Качэдо, у Пусане, Суване выклікалі хваля абурэння па ўсёй Савецкай краіне. Разам з усімі савецкімі людзьмі працоўнага нашай рэспублікі на шматлікіх мітынгах выступілі з пратэстам супраць дзеянняў амерыканскіх агрэсараў у Карэі.

На мітынг пратэсту супраць нечуваных зверстваў амерыканскіх імпэрыялістаў у Карэі сабраліся 2 чарвеныя пісьменнікі Мінска.

Мітынг адчыняе Іван Шамінін. — Усе сумленныя людзі свету, — гаворыць ён, — узнікаюць сёння свой голас супраць амерыканскіх ваенных злачынцаў, якія пераўзышлі ў сваіх ганейных дзеяннях гітлераўскіх фашыстаў. Да гэтага пратэсту мы аб'яднаем і мы, савецкія пісьменнікі, наш гнёўна голас.

На трыбуне Рыгор Няхай. — Амерыканскія агрэсары, — кажа прамоўца, — імкнуцца схаваць ад людзей страшную праўду аб тым, што адбываецца на востраве Качэдо. Але праўду не схаваеш! Яна даходзіць да людзей, выклікаючы ў іх сур'езнае абурэнне. Мы, савецкія пісьменнікі, патрабуем спынення злачынных дзеянняў чужых генералаў Уол-стрыты, патрабуем прыцягнення іх да адказнасці перад судом народаў.

— Як савецкая жанчына і як маці, — сказала Алена Васілевіч, — я далучаю свой голас да голасу мільянаў жанчын па ўсім свеце, да голасу ўсіх тых, каму дорага жыццё, хто думае аб лёсе сваіх дзяцей. Сумленныя людзі павінны адзінадушна дзеяннямі спыніць крывавае руку, што се смерць на зямлі.

З правамі, поўнымі гнёву і абурэння супраць злачынных дзеянняў амерыканцаў у Карэі, выступілі паэты Нікалай Гарулёў і Канстанцыя Буйла.

У прынятай рэзалюцыі пісьменнікі патрабуюць спынення забойстваў ваеннапалонных у амерыканскіх «лагерах смерці», заключэння перамір'я ў Карэі і пакарання ваенных злачынцаў.

Аляксандр СТАВЕР

Не забудзем!

Горш крывавага спраў іезуітаў
Зверствы над людзьмі на Качэдо.
Абнаглелі каты з Уол-стрыты,
Чужым блых гадуе Белы Дом.
Крывапіць! Пракляці вас людзі,
Суд народаў вас не абміне.
Качэдо ніхто век не забудзе,
Змоў злачынных не ўтаіць вам, не!
Не забудзем цяжкіх дзён Карэі,
Мы не можам гэта забываць!
Мы прайшлі ад Волгі і да Шпрэе,
Каб спакойна жыць і працаваць.
Пратэстуем супраць страшных здзекаў,
Што бандыты твораць над людзьмі.
Мы за чыст, за волю чалавека.
Мы — за мір!

Твар уолстрытэйскай цывілізацыі

Над востравам зараўлі маторы. З вялізных транспартных самалётаў, як бомбы, накіраваныя чужымі блыхамі, пасыпаліся ўзброеныя парашутысты. Яны кінуліся да агароды з калючага дроту, за якой стаялі зняволеныя ваеннапалонныя, каб учыніць расправу над безбароннымі людзьмі. Так пачаў сваю кар'еру на востраве Качэдо чарговы амерыканскі генерал смерці Боўтнер.

Весткі аб падзеях на Качэдо прарваліся праз галовы ахоўных і карных атрадаў Боўтнера і ўскалыхнулі ўвесь свет. Кроў на паўднёвакарэйскім востраве Качэдо ўспыхнула яркім полымем нянавісці, і людзі ўбачылі жудасны звырыны твар амерыканскіх захопнікаў, твар пачвары, якія пераўзышлі гітлераўскіх атамараў смерці.

«Нас білі «скурамімі бізунамі, і нашы целы ператварыліся ў адно сурдынае крывавае месца», — расказвае ў друку былы ваеннапалонны Кім Дзін Ген.

Што гэта? Гітлераўскі лагер Бухенвальд? Не, гэта амерыканцы ў Карэі, гэта Качэдо.

«Дарум прыклада па галаве лісьмянавец заўлі мяне з ног. Ён біў мяне па спіне рэманіс, унізаным цыкамі. Ніякія жудасны боль раздзіраў цела... Ножніцамі ён сарваў ногі з маіх рук. Ліў на мяне вар, прымушаў паднімаць галаву, прыклаўшы да шыі вострую пілу, пагражаў адпілаваць галаву. Затым ён падвесіў мяне на дрэва», — піша другі ваеннапалонны Сін Дэ Ён.

Што гэта? Гітлераўскі Майданек? Не, гэта амерыканскі лагер Качэдо.

Тысячы ваеннапалонных карэйскіх патрыётаў і кітайскіх добраахвотнікаў зверскі забіты на востраве амерыканскімі бандытамі, якія груба парушылі Гаагскую і Жанеўскую міжнародныя канвенцыі аб гуманітных адносінах да ваеннапалонных. Подпісы амерыканскіх бізнесменаў пад гэтымі канвенцыямі роўназначны іх ілжываму подпісу пад Патэдамскім пагадненнем і другімі важнейшымі міжнароднымі дакументамі, накіраванымі на ўцававанне міру.

Гнеў мільёнаў

Па ўсяму вялікаму свету коціцца грозная хваля гнёву і абурэння супраць ганейных злачынстваў амерыканскіх імперыялістаў на востраве Качэдо.

Нізка треба пасці, страціць усё чацвянец, каб чыніць такі подлы, гнусны здзека над безбароннымі, раненымі ў баіх людзьмі. Але ні кулямі, ні аўтаматамі, ні палі, ні катванні не могуць зламаць волі патрыётаў, якія змагаюцца за свабоду сваёй радзімы. Яны пераносяць нечалавечыя пакуты, але глядзяць са зніжальнай пагардай ў вочы выладкам-катам. Карэйскіх патрыётаў нехта куніць на дзверцы, іх нехта прымушвае зраджаць сваёй радзіме.

Легендарны славаў авяныя байцы Карэі і добраахвотнікі Кітая, Гарачае спадзеянне да іх ахапіла ўсіх людзей добрай

Не мір ім патрэбен, а вайна. Акцыі вайны даюць ім прыбытак. Нічога, што дывідэнты пахнуць крывёю. Колер золата слепіць вочы Уол-стрыты, ліхаманка калядзіць яго, і на гароды і вёскі Карэі і Паўночнага Кітая сыплюцца чужыя блыхі.

Качэдо — адзін з самых галоўных пунктаў, дзе амерыканскія паслядоўнікі Гітлера праводзяць сваю «науковую» работу, даследуючы на безбаронных ваеннапалонных жудасныя сродкі бактэрыялагічнай вайны.

Кроў карэйскіх і кітайскіх патрыётаў на востраве Качэдо гарыць яркім полымем нянавісці. І ў розных кутках свету вялікія і малыя народы бачаць цяпер, што амерыканскі лагер жахаў і смерці на Качэдо — гэта і ёсць тая «цывілізацыя», аб якой скульзілі на ўсіх хваліх афіра голас трумаўскай крыважаўнай Амерыкі. Лагер на Качэдо — гэта і ёсць тая «дэмакратыя па-амерыканску», якой пахваліцаца большымі прэзідэнт і яго вавышвыя генералы. Лагер на Качэдо — гэта і ёсць той «амерыканскі лад жыцця», той стары гітлераўскі «новы парадка», аб якім так красамоўна сведчаць не словы, а справы амерыканскіх выкладкаў, аб якім сведчаць трупы павешаных і забітых ваеннапалонных, трупы атручаных рознымі бактэрыямі людзей, штодзённая расстрэлы палонных салдат карэйскай Народнай арміі і кітайскіх добраахвотнікаў, агняётныя танкі і дэсантныя войскі ў Штатаў, якія рыхтуюцца да яшчэ больш жудасных злачынстваў супраць чалавецтва.

Народы свету ўзняваюць свой магутны гнёўны пратэст супраць амерыканскіх захопнікаў і іх крывавага злачынстваў.

Прач рукі ад карэйскіх і кітайскіх патрыётаў на востраве Качэдо! Прач рукі ад міралюбівага гераічнага карэйскага народа! Спыніць вайну ў Карэі! Пакараць ваенных злачынцаў!

Н. ГАРУЛЕЎ.

У калгасе „Комінтэрн“

Будоўлі калгаса

На беразе Дняпра, паблізу ад маладога бярозавага гаю, вырас паглыны будынак. Гэта новы калгасны птушнік.

Узводзіць грамадскія будынікі толькі з цэглы і на тыпавых праектах стала ў арцелі непарушным правілам.

Нядаўна пабудаваны новы паглыны сівнарнік і сіврэн.

Пастаянныя будаўнічыя брыгады калгаса адбудуюць у гэтым годзе цяпліцу і тры вялікія памышканні для грамадскай жыллы.

Мічурынскі плодагадавальнік

Гэтай восенню калгасны сад будзе павялічаны на дзесяць гектараў.

Для развіцця сваёй плодавай гаспадаркі комінтэрнаўцы стварылі ўласны плодагадавальнік. За пасадкачым матэрыялам — яблынямі, вішнямі, чарэшнымі мічурынскі гатушкаў — соды прыязджаюць са суседніх калгаснаў і з Магілёва.

Новая прафесія

Кожным ранкам з калгаснага гаража выходзяць у рэйс дзевяць грузавых машын. Яны воззяць у горад сельскагаспадарчыя прадукты, падвоззяць будаўнічыя матэрыялы для калгасных будоўляў і ўгнаенні на палі і гароды.

Дзевяць машын — немалы «транспартны атрад». Для кіравання яго работай патрэбны чалавек з тэхнічнай адукацыяй. За гадзкі гаража калгаса «Комінтэрн» — механік. Гэта яшчэ адна новая прафесія ў калгасе.

Калгасная АТС

У пакоі раздзяцця званок. Сакратар калгаснай партарганізацыі А. Бліндэрэў адмае трубку. Калгасны аграном докладвае аб ходзе пасады бульбы квадратна-гнездавым спосабам.

Тэлефон значна дапамагае наладжанню апэратыўнай сувязі паміж асобнымі звянкамі калгаснай гаспадаркі.

Калгасная АТС мае дваццаць нумараў. Ужо ўстаноўлены апараты ў кабінетах старшых арцеляў, у канторы, у лабараторыі гатунаквыпрабавальнага ўчастка, на жыллагадоўчай ферме. У бліжэйшы час будуць устаноўлены тэлефоны ў трох палыводчых брыгадах, у школе і медпункце.

(Наш спец. кар.)

Калгас «Комінтэрн», Магілёўскі раён.

Гурток самадзейных мастакоў

На сценах залы і пакояў клуба Добрушскай папярвай фабрыкі «Герой працы» добра напісаны партрэты Леніна і Сталіна, кіраўнікоў партыі і ўрада, умела выкарыстаныя колі з карцін вядомых мастакоў, арыгінальны пейзажныя работы. Усё гэта зроблена рукамі самадзейных мастакоў — узельнікаў гуртка выяўленчага мастацтва.

Гурток выяўленчага мастацтва пры фабрычным клубе працуе ўжо каля сямі год. Кіруе ім былы рабочы папярвай фабрыкі мастак-смавувучка Сяргей Сяргеевіч Лук'янаў.

У гуртку займаецца каля 20 чалавек, у асноўным вучні сярэдняй школы. У красавіку гэтага года гуртоўцы арганізавалі выставку графікі. Сярод выставленых работ вылучаюцца пейзажы Івана Малашэка, Віктара Шчарбакова, Віктара Чэківа, Рыгора Хралючкіна.

Зараз гуртоўцы рыхтуюцца да рэспубліканскага і ўсесаюзнага глядаў самадзейных гуртоў выяўленчага мастацтва.

На шырокім прасторы

У № 3 часопіса «Полымя» змешчаны нарыс «Світанне» Героя Савецкага Саюза К. Арлоўскага, старшын калгаса «Рассвет» Біраўскага раёна Бабруйскай вобласці. Аўтар — неспародны арганізатар і кіраўнік перадавой узорнай калектыўнай гаспадаркі ў рэспубліцы — здолеў ярыя, пераканальна правесці праз увесь нарыс галоўную думку: «Пакуль ёсць сэрца — жыць для партыі». Гэтая простае, але значна іціна з'явілася сапраўдным лейтматывам для ўсхваляванага расказаў аб тым, як гартвалася воля савецкіх людзей у гэтыя дні Вялікай Айчыннай вайны, з якой сапраўды большыя палітэафія і запалам адраджаў іна з руіні і паліваўшаў разабручаную ворагам гаспадарку і які зараз працягвалі людзі калгаснай вёскі сваёй патхнёнай працай набліжаюць камуністычнае аўтра.

Жыцкімі білі першыя дні адраджэння калгаса ўлетку 1944 года. Не было ніводнага каця, па ўсёй вёсцы засталіся чатыры ўпадзельныя каровы. Усе грамадскія будынікі калгаса білі знішчаны. Тут сапраўды было над чым задумвацца. Той-сёй з калгаснікаў не верыў у магчымасць хуткага адраджэння гаспадаркі арцеля. «У нас нічога няма, толькі неба ды зямля», — гаварылі гэтыя малаверы. Добрую воднаведзь дала ім даўчана-студэнтка на сходзе, прысвечаным аднаўленню калгаса.

— У нас ёсць неба і зямля, — гораць гаварыла ён. — Неба ачытана ад фашысцкіх бамбардзіроўшчыкаў, а зямля вызвалена ад праклятых акупантаў, і ёсць у нас савецкія людзі, і савецкая ўлада, і наш Сталін. Значыць усё, што трэба, мы зробім і будзем жыць яшчэ лепш, чым да вайны!

Гораць узяліся людзі за справу. Іх акрыліла дапамога партыі і ўрада, вялікага рускага народа, нястомныя клопаты аб папярэньшых ад вайны раёнах мудрага правядура таварыша Сталіна. Калгас атрымаў ад дзяржавы насенне, аўтамашыны, даўгатарміновы кредит, выдатную жылёвую лепшую ў свеце кастрамскай пароды.

Дружная праца калгаснікаў хутка дала свае плённыя вынікі. У 1951 годзе грашчын прыбытак калгаса перавысіў 4 мільёны рублёў. Калгас багачее з кожным днём. Больш двух мільянаў рублёў склаае кошт калгасных новабудоўляў. За гэты параўнальна невялікі час у калгасе пабудавана электрастанцыя, дэсаніка, добра абсталяваны жылвагадоўчы гародок са шматлікімі фермамі, дзе ёсць водаправод, электрычнасць, механізаваныя кухні для прыгатавання корму; Палац культуры з глядзельнай залай на 400 месц, з пакоямі для агра-тэхнічнай вучобы і гуртоў мастацкай самадзейнасці; многа новых, утульных дамоў для калгаснікаў, школа і інш. Папер на чарзе — пабудова новай фермы на 1000 свіней, пагелнага заводу, больш магутнай электрастанцыі. Ва ўзбуйненым калгасе асвоена 9-польныя палывы і 7-польныя прыфермскі севазвароты. На ўсё Беларуска-славянска ферма буйнай рагатай жылвы кастрамскай пароды. Сіпчым ўклад у навуку аб калгасным дастатку ўнеслі і хлэбаробы. Калгаснікі-воштынікі вывелі новы гатунак жаткі, якое вызначаецца вялікім, моцным коласам, буйным чыстым зернем, добрым хлебнакарным якасцямі. Іх новы гатунак жыта культывіруецца цяпер многімі калгасамі Бабруйскай вобласці.

Па словах самога аўтара нарыса, калгас «Рассвет» вышаў на шырокі аператыўны прастор. Узбуйненую калгасу на сіле вырашаць цяпер вялікія задачы далейшага ўдому эканомікі і культуры сацыялістычнага вёскі.

Поспехі калгаса «Рассвет» — у яго душоўных, прадаўных людзях. Як сапраўдны большыя, К. Арлоўскі ў сваёй

працы кіраваўся словамі таварыша Сталіна аб тым, што людзі ў нашай краіне з'яўляюцца самым каштоўным капіталам. «Узяцца па-сапраўднаму за павышэнне ўрадлівасці глебы мы зможам ама, — піша К. Арлоўскі, — што выдзірае залаты россып самага каштоўнага капіталу ў свеце — людзей». У выніку агучаных намаганняў быў створаны вольны калгасны актыв. Выход праўдана агураваліся камуністы, камсамоляк, беспартыйныя энтузіясты калгаснага аўтра. У рашучым змаганні за лепшае выкарыстанне кожнай падзі зьяўляюцца сапраўднымі ваякамі калгаснай вёскі, якія ніколі не супакойваліся на дасягнутым.

Хто яны, гэтыя людзі, сапраўдныя стваральнікі новага ішчаснага жыцця? Вось малады камуніст Еўдакія Рудак. Яна працавала на розных работах — у дзяржаві, і ўчотчыдай на ферме, і ў вадом, і ваяжом калгаснай вёскі, і ў вёсцы, куды-б ні пасылае яе партыя. Еўдакія Юшкеніч апраўдала вясёлае званне камуніста. Іх самага адвага прадаўніка і палымнага патрыёта нашай Радзімы, яе выбарыў сакратаром калгаснай партыйнай арганізацыі.

Адзін з першых завадатараў сапраўдных у палыводчых брыгадах быў Міхал Рудак — дэмабілізаваны вайн. Гэта здыяны арганізатар калгаснай вытворчасці. Папер Міхал Рудак з'яўляецца намеснікам старшын калгаса. Лепшай брыгадай у калгасе заслужана лічыцца брыгада Максіма Балаўскага. Перадвы брыгадзір зараз абраны ў праўленне, прымае ў партыю. Знатным жылёвадом у рэспубліцы лічыцца дзяржа калгаса Ева Шчарбіч. Пудоўныя справы твораць у галаве садоўніцтва малады мічурынцаў Лейка Костка.

З асаблівай цеплынёй расказвае тав. Арлоўскі аб лепшых людзях калгаса. Ён умее адшукаць тэраўную дэталю, каб пазначыць характэрныя рысы характэрна сапраўдных герояў і гераінь сельскагаспадарчай вытворчасці. У гэтым бадай самы моцны бок нарыса. Аўтар паказвае гэтых людзей у працы і ў час адпачынку, разкрывае іх багаты душоўны свет, іх мары, імкненні. Чытаеш гэтыя старонкі нарыса — і сэрца поўніцца вялікай гордасцю за нашу Радзіму, за мудрую партыю Сталіна—Сталіна, якая выхавала такіх пудоўных людзей — актыўных будаўнікоў камуністычнага грамадства.

Непазнавальна змянілася аблічча вёскі за пасляваенныя гады. Свой добрыяў калгаснікі бачаць у першую чаргу ў разквіце грамадскай гаспадаркі, у клопатах аб яе няспынным росце. Паказальны ў гэтых адносінах наступны эпизод. У многіх калгаснікаў пад прэзідыяльнымі ўчасткамі было занята па 50—60 сотак га зямлі. У праўленне паступіла 170 заяў ад калгаснікаў з просьбай зменшыць прэзідыяльныя ўчасткі да 30 сотак. Агульны сход задавоў прасьбу калгаснікаў. Ды і сапраўды, навошта такія вялікія ўчасткі, калі калгаснікі атрымаўшы на прадаўнае багатае прадуктаў! Скажам, каб адрэзаць прадукты, заробленыя дзяржаві Евай Шчарбіч за год, спатрабіўся абоў у 40 фунчыка. А такіх калгаснікаў у «Рассвете» няма.

Нарыс (літаратурна апрацоўва А. Труманова) вызначаецца добрай, выразнай мовай, трыпнай характарыстыкай даюць ярыя ўзгленне аб людзях калгаса «Рассвет». Умела пабудаваны сюжет нарыса: правільна кампануецца расказ аб мінудых гераічных справах у партыйна-скім атрадзе з паказам сённяшняга дню калгаснай вёскі.

«Світанне» — цікавы, жыццёвы нарыс. Яго з задавальненнем прычытае наш чытач.

Е. ДАНСКАЯ.

В. БАГЫСЕНКА

Новая кніга крытыкі

За апошні час з'явілася некалькі кніг, прысвечаных творчасці выдатных беларускіх пісьменнікаў. Становую аснову атрымаў манаграфічны праца Ю. Пшыркова «Якуб Колас. Жыццё і творчасць», М. Бареток «Вобраз станаючага героя ў творчасці Якуба Коласа», Н. Перкіна «Аркадзь Куляшоў», В. Вольскага «Эдуард Самуілавіч» і іншыя. Нядаўна выпушчана Дзяржаўным выдавецтвам БССР кніга Уладзіміра Карпава «Па шляху сталасці».

Шырокае грамадскае цікавасць выклікаюць да сябе літаратуразнаўчыя працы, прысвечаныя важным і актуальным пытанням савецкай літаратуры. Да ліку такіх прац можа быць аднесена кніга крытыкі У. Карпава.

Кніга «Па шляху сталасці» складаецца з асобных літаратурна-крытычных артыкулаў аб беларускай прозе і драматургіі. Вось яе змест: «Драматургія Іўкі Куналы», «Праза і драматургія Якуба Коласа», «Праза і драматургія Кузёма Чорнага», «Сатыра, проза і драматургія Кандрата Крапіва», «Праза Міхаса Лынькова». Бадай што ўсе з названых крытычных артыкулаў друкаваліся ў свой час у перыядычных і іншых беларускіх выданнях. У кнігу яны ўвайшлі ў перагледжаным або дарапачаным выглядзе. Змяшчаючы ў сабе асобныя, ды к таму ў розныя часы напісаны артыкулы, кніга У. Карпава, аднак, не пакідае ўражання раскіданасці.

Унутраная цэльнасць працы ствараецца таматычным адзіствам усіх яе раздзелаў і, што з'яўляецца галоўным, агульнай ідэяй накіраванасці.

Для кнігі У. Карпава характэрна ўвага да актуальных і складаных пытанняў беларускай літаратуры, якія маюць самую непасрэдную сувязь з сённяшнім літаратурным жыццём, з літаратурнай практыкай. Аўтар меў сваёй задачай вызначыць шляхі развіцця і творчага росту сучаснай беларускай прозы і драматургіі, паказаць іх выдатныя адзбыткі і аналізе творчасці лепшых беларускіх пісьменнікаў.

Савецкая літаратура вызначыла якасна новы, вышэйшы этап у мастацкім развіцці чалавецтва. Яна адлюстроўвае «лад больш высокі, чым любы буржуазна-дэмакратычны лад, культуру ў многа разоў больш высокую, чым буржуазная культура» (А. Жданав). Наватарскі характар савецкай літаратуры зусім не азначае адмаўлення культурных здабыткаў мінулага, які гэта спрабавалі прадставіць касмапаліты і ўсякія іншыя ворагі сацыялістычнага мастацтва. Наадварот. Наватарства савецкай літаратуры абавязкова ўключае ў сябе крытэрыяе засваенне ўсяго каштоўнага і перадавага, што створана ўсім развіццём выдатнай літаратуры вялікага рускага народа і літаратуры усіх брацкіх народаў Савецкага Саюза, а таксама і ўсёй сусветнай літаратуры.

пша аўтар, — з аднаго боку, робіць л'есы К. Крапіва глыбока сацыялістычнымі, гістарычна-натуральнымі, з другога боку — сведчыць аб пошуках пісьменнікам шляхоў развіцця беларускай драматургіі». Пад вуглом гледжання «наватарства і традыцыі» У. Карпаў імкнецца асэнсаваць і раскрыць як самы працэс фармавання і развіцця беларускай савецкай прозы і драматургіі, так і творчасць лепшых прадстаўнікоў гэтых літаратурных жанраў у нашай літаратуры.

Найбольш пераканальна значэнне лепшых літаратурных традыцый мінулага аўтар праца паказаў на аналізе драматургічнай спадчыны Куналы. Сапраўды пратраўнівы нацыянальны традыцыі дасяглі сярэдняга бачыць у глыбокім рэалізме, народнасці і дэмакратызме, што так характэрна для перадавых беларускіх пісьменнікаў мінулага. «Сацыяльна-палітычная аснова драматургіі Іўкі Куналы, і ў першую чаргу «Паўлінікі» і «Раскіданага гнязда», спалучалася з рэалізмам і народнасцю, — піша Карпаў. — Само ўспрыманне свету, мова, лад думак і паучыццё былі ў Куналы народнымі». З пункту гледжання выяўлення і сцвярджэння куналяўскіх традыцый у беларускай драматургіі выдзяляе ў кнізе разгляд драматургічнай спадчыны І. Куналы.

Савецкая літаратура крытычна засвоіла, узабагаціла і развіла далей традыцыі рэалізма і народнасці, прынятыя ёю ў спадчыну ад мінулага. Сацыялістычны рэалізм з'яўляецца рэалізмам вышэйшага тыпу. Ён патрабуе ад пісьменніка праўдзівата, канкрэтна-гістарычнага паказаракаснасці ў яго рэвалюцыйным развіцці. На канкрэтным і шырокім мастацкім матэрыяле У. Карпаў імкнецца паказаць сцвярджэнне прынцыпаў сацыялістычнага рэалізма ў беларускай савецкай драматургіі і прозе. З гэтай мэтай ён апертаецца да разгляду творчасці лепшых прадстаўнікоў сучаснай беларускай прозы і драматургіі.

Крытыка на наш погляд, дзе ўвогуле правільную трактоўку творчасці І. Коласа, К. Крапіва, К. Чорнага і М. Лынькова. Яму таксама ў пэўнай меры ўдалося паказаць тую вялікую і важную ролю, якую адыгралі і зараз адыгрываюць гэтыя пісьменнікі ў развіцці сучаснай беларускай прозы і драматургіі.

Кніга У. Карпава ўносіць нямаля каштоўнага і свежага ў вывучэнне сучаснай беларускай літаратуры. Але разам з тым ёй уласцівыя некаторыя недахопы і асобныя, на нашу думку, памылковыя сцвярджэнні. Пакажам на некаторыя з іх. Геніяльны праца таварыша І. В. Сталіна па пытаннях мовазнаўства ўзбройвае літаратуразнаўцаў правільным падыходам да мовы мастацкай літаратуры, указваючы на канкрэтныя шляхі яе вывучэння. Нехта скажаць, што У. Карпаў зусім абыходзіць сваім аналізам мову мастацкіх твораў. Разглядаючы вобразную сістэму таго ці іншага пісьменніка, крытык заўсёды знойдзе тую-небудзь скажаць пра мову яго твораў: «Усё-ж такі, гэтыя аўвагі, часта кінуты на хату, не ідуць далей трафарэтных і агучаных сказаў аб саквалітасці, народнасці, дасціпнасці і г. д. мовы пісьменніка. У. Карпаў, гаворачы пра мову І. Коласа, багата ўжывае розных эпітэтаў і вызначэнняў (стар. 130), а раскрыць яе асаблівасці так і не змог. Разглядаючы раннія творы Лынькова, крытык наваў яго «прадстаўніком арнаментальнай прозы, з яе схільнасцю да гранічнай карцінасці, эмацыянальнай прыбунтасці» і ўсё-ж ад размовы на сутнасці індывідуальнага стылю пісьменніка аўтар ўхіліўся. Грунтоўны, сапраўды навуковы аналіз мовы мастацкай літаратуры — адна з важнейшых задач нашай крытыкі. Да гэтага жывага народнага праходзіць праз усю кнігу У. Карпава. Крытык неаднаразова падкрэслівае тую выдатную ролю, якую адыграла вялікая руская літаратура ў стварэнні і развіцці мастацкай літа-

ратуры беларускага народа. Аўтар раскрывае ў сваёй кнізе жыватворчы ўплыў Крылова, Пушкіна, Горкага і других рускіх пісьменнікаў на беларускае мастацкае слова. Але трапляюцца ў кнізе і такія месцы, дзе наў

Людзі будоўляю Мінска

2. Муляр Мікалай Супрановіч

Раніцою, прышоўшы на работу, праба падазваў муляра Супрановіча і запытаўся: — Чаму ты, Мікалай, не пераходзіш на шаўлягіцкі метад?

Муляр пачаў кельму на забудоўку, злез з падмошкі і, нібы баючыся, што хтосьці пераможаць яго выказаць сваю запаветную мару, загаварыў:

— Даўно думаю аб гэтым. Душа не дазваляе марудна працаваць! Але скажу вам шчыра, баюся я. Хачу пачаць і баюся, каб не апынуцца ў ніякім становішчы.

— Дарма ты ўзяў сабе ў галаву, што не справішся, — сказаў праба, — працуюць ты добра. Бачыў, як скараснік Філіпаў каждае цэглу? А ты давідзі старою, што комсамольцы могуць працаваць не горш...

Прабешы вачыма бункер, які з бетонным замесам апускаўся на рыштыванні, праба сказаў:

— Бригаду стварыце з моладзі, з комсамольцаў!

Словы праба натхнілі маладога муляра, умятаўшы яго веру ў свае сілы. Пасля гэтай размовы Супрановіч пачаў вырашаць перайсці на скараснік метад.

Але аднаму шаўлягіцкім метад працаваць нельга. Трэба стварыць бригаду з пяці чалавек, або, як яе называюць муляры, — «спецдэка». Новы метад вядомага маскоўскага муляра Шаўлягіна тым і добры, што ён вызваляе кваліфікаванага рабочага ад лішніх, непатрабных рухаў.

Муляр не павінен сам падносіць цэглу, заліваць бетонным замесам сцяну. Усё гэта робіць падручныя. Іншы-ж робіць і забудоўку сцяны. Муляр-жа выконвае самую адказную работу — ён гоніць «варстусу», гэта значыць, укладвае цагляны ў сцяну і вяртае вугал будынка. І знаходную частку сцяны і ўнутраную трыба гнаць адначасова. Разраўноўваючы кельма бетонны раствор на сцяне, Супрановіч напружана думае: «Падручных я сабе знайду... Але хто зможа гнаць другую «варстусу»?»

— Гэта значыць, укладвае цагляны ў сцяну і вяртае вугал будынка. І знаходную частку сцяны і ўнутраную трыба гнаць адначасова. Разраўноўваючы кельма бетонны раствор на сцяне, Супрановіч напружана думае: «Падручных я сабе знайду... Але хто зможа гнаць другую «варстусу»?»

— Гэта значыць, укладвае цагляны ў сцяну і вяртае вугал будынка. І знаходную частку сцяны і ўнутраную трыба гнаць адначасова. Разраўноўваючы кельма бетонны раствор на сцяне, Супрановіч напружана думае: «Падручных я сабе знайду... Але хто зможа гнаць другую «варстусу»?»

— Гэта значыць, укладвае цагляны ў сцяну і вяртае вугал будынка. І знаходную частку сцяны і ўнутраную трыба гнаць адначасова. Разраўноўваючы кельма бетонны раствор на сцяне, Супрановіч напружана думае: «Падручных я сабе знайду... Але хто зможа гнаць другую «варстусу»?»

— Гэта значыць, укладвае цагляны ў сцяну і вяртае вугал будынка. І знаходную частку сцяны і ўнутраную трыба гнаць адначасова. Разраўноўваючы кельма бетонны раствор на сцяне, Супрановіч напружана думае: «Падручных я сабе знайду... Але хто зможа гнаць другую «варстусу»?»

— Гэта значыць, укладвае цагляны ў сцяну і вяртае вугал будынка. І знаходную частку сцяны і ўнутраную трыба гнаць адначасова. Разраўноўваючы кельма бетонны раствор на сцяне, Супрановіч напружана думае: «Падручных я сабе знайду... Але хто зможа гнаць другую «варстусу»?»

— Гэта значыць, укладвае цагляны ў сцяну і вяртае вугал будынка. І знаходную частку сцяны і ўнутраную трыба гнаць адначасова. Разраўноўваючы кельма бетонны раствор на сцяне, Супрановіч напружана думае: «Падручных я сабе знайду... Але хто зможа гнаць другую «варстусу»?»

— Гэта значыць, укладвае цагляны ў сцяну і вяртае вугал будынка. І знаходную частку сцяны і ўнутраную трыба гнаць адначасова. Разраўноўваючы кельма бетонны раствор на сцяне, Супрановіч напружана думае: «Падручных я сабе знайду... Але хто зможа гнаць другую «варстусу»?»

— Гэта значыць, укладвае цагляны ў сцяну і вяртае вугал будынка. І знаходную частку сцяны і ўнутраную трыба гнаць адначасова. Разраўноўваючы кельма бетонны раствор на сцяне, Супрановіч напружана думае: «Падручных я сабе знайду... Але хто зможа гнаць другую «варстусу»?»

— Гэта значыць, укладвае цагляны ў сцяну і вяртае вугал будынка. І знаходную частку сцяны і ўнутраную трыба гнаць адначасова. Разраўноўваючы кельма бетонны раствор на сцяне, Супрановіч напружана думае: «Падручных я сабе знайду... Але хто зможа гнаць другую «варстусу»?»

— Гэта значыць, укладвае цагляны ў сцяну і вяртае вугал будынка. І знаходную частку сцяны і ўнутраную трыба гнаць адначасова. Разраўноўваючы кельма бетонны раствор на сцяне, Супрановіч напружана думае: «Падручных я сабе знайду... Але хто зможа гнаць другую «варстусу»?»

— Гэта значыць, укладвае цагляны ў сцяну і вяртае вугал будынка. І знаходную частку сцяны і ўнутраную трыба гнаць адначасова. Разраўноўваючы кельма бетонны раствор на сцяне, Супрановіч напружана думае: «Падручных я сабе знайду... Але хто зможа гнаць другую «варстусу»?»

— Гэта значыць, укладвае цагляны ў сцяну і вяртае вугал будынка. І знаходную частку сцяны і ўнутраную трыба гнаць адначасова. Разраўноўваючы кельма бетонны раствор на сцяне, Супрановіч напружана думае: «Падручных я сабе знайду... Але хто зможа гнаць другую «варстусу»?»

— Гэта значыць, укладвае цагляны ў сцяну і вяртае вугал будынка. І знаходную частку сцяны і ўнутраную трыба гнаць адначасова. Разраўноўваючы кельма бетонны раствор на сцяне, Супрановіч напружана думае: «Падручных я сабе знайду... Але хто зможа гнаць другую «варстусу»?»

— Гэта значыць, укладвае цагляны ў сцяну і вяртае вугал будынка. І знаходную частку сцяны і ўнутраную трыба гнаць адначасова. Разраўноўваючы кельма бетонны раствор на сцяне, Супрановіч напружана думае: «Падручных я сабе знайду... Але хто зможа гнаць другую «варстусу»?»

— Гэта значыць, укладвае цагляны ў сцяну і вяртае вугал будынка. І знаходную частку сцяны і ўнутраную трыба гнаць адначасова. Разраўноўваючы кельма бетонны раствор на сцяне, Супрановіч напружана думае: «Падручных я сабе знайду... Але хто зможа гнаць другую «варстусу»?»

— Гэта значыць, укладвае цагляны ў сцяну і вяртае вугал будынка. І знаходную частку сцяны і ўнутраную трыба гнаць адначасова. Разраўноўваючы кельма бетонны раствор на сцяне, Супрановіч напружана думае: «Падручных я сабе знайду... Але хто зможа гнаць другую «варстусу»?»

Пётр ВАЛКАДАЕВ

— У бригадзе будзем вопыт набываць, адін другога вучыць, — гарача пераконваў Супрановіч таварыша. — Нават старыя працуюць сёння па-новаму. А мы, моладзі, тым больш нельга ісці пратантанымі сцэжкам.

— Ну, што-ж, я не супраць, — гэтаму ўрадуваўся Грышчанкаў. — Толькі воль у падручныя каго возьмем?

— Неправільна разважаеш, Федар, — перачыў Супрановіч. — Не забывай, што нам трэба дэтармінаваць здыць аб'ект.

У размову ўмяшаўся Грышчанкаў:

— І яшчэ не трэба забываць, што мы снэбарбічаме з будаўнікамі Сталінграда. Аставаць ад сталінградцаў нам не да твару!

Ужо даўно скончылася змена, рабочыя пакінулі двор. На лаўцы пад акном каторы сядзелі толькі нацыяналісты. А комсамольцы ўсё яшчэ стаялі ў працэе другога паверха і гарача спрачаліся, як лепш навясціць дэбную выпрацоўку.

Гэта было ў сярэдзіне мая. Увечары рабочыя другой змены, спусціўшыся з рыштывання, сабраліся ля дошкі паказчыкаў дэбнай выпрацоўкі кожнага будаўніка. Муляр Някрасаў, паказваючы на дошку, дзе супраць прозвішча Супрановіча стаяла лічба — 6200, хваляў наватараў:

— Малайцы комсамольцы! Хтосьці сказаў у адрас Філіпава:

— Цяпер трымайся, стары!

Філіпава і на самай справе ўжо трэба было пабываць за прырэнства. Ён выклаў сёння восем тысяч цаглян. Але і Супрановіч перайшоў на сёму тысячы.

А хто можа ўгадаць, колькі тысяч выкладзе ён заўтра!

Пра поспех комсамольскай «спецдэка» даведзілася ў праўленні будтрэста. Раніцою на будаўнічую пляцоўку прышоў партгор будаўнічага ўчастка Лісоўскі. Ён падняўся на падмошкі і, прывітаўшыся з мулярамі, павішчаў іх. А Супрановічу сказаў:

— Ды ты і сапраўды хутка дагоніш Філіпава.

Потым партгор пачаў гарача тлумачыць:

— А чаму-б не гнаць «варстусу» ў абодва канцы? Выкладваць сцяну ў абодва канцы — значыць эканоміць час.

На дарозе ў праўленне будаўнічага трэста партгор ўжо не мог не выказаць свайго захаплення: «Вось яна, наша моладзь, яка! Ці даўно сядзелі за партай, а сёння ўжо самі будуць школы, ды яшчэ як будуць!»

— Не хваліся, — усмінуўся Супрановіч. — Есць у мяне на прыкладзе дзве дэбны. Адна ў мяне працуе падручны, а другая — у Федара Гадлеўскага. Яны згодзяцца.

Праз два дні Супрановіч заявіў праба:

— Бригада ёсць. Давайце нам участак.

— Каго ўзялі ў сваю бригаду? — запытаўся Брудно.

— Грышчанкава, Анну Езубчык, Марыю Гвоздзі і Гадлеўскага.

Праба вызначыў участак, паказаў кожнаму члену бригады месца яго працы, асобна пагаварыў з падручнымі. Зварнуўшыся да машыніста вежавата крана, праба папарэзіў:

— Цэглу падавай без затрымак. Комсамольцы перайшлі на скарасную кладку. Старонняму чалавеку Супрановіч здаваўся спайноным. Ён ужо гнаў па шпуну знаходную частку сцяны, узмахваў кельмай, разраўноўваючы бетонны замес. І толькі моцна сціснутыя губы выдавалі яго хваляванне.

Другую «варстусу» выкладваў Грышчанкаў. Ён ішоў на п'яць адлегласці сцянам за Супрановічам. Але падручныя Грышчанкава не спраўлялася класці замес. Не ладзілася чамусьці і ў Гадлеўскага, які рабіў забудоўку сцяны.

Дайшоўшы да канца сцяны і звязавшы вугал, Супрановіч накіраваўся да Грышчанкава.

— Што ў цябе тут, Федар? — запытаўся ён, і, не чакаючы адказу, сам пачаў укладваць бітую цэглу ў сцяну. — Ты не рабівай палавінікі і чацвярткі, не драбні іх, не марнуй на гэта час, укладвай іх адразу. Калі застаюцца паміж імі шчыліны — шчыбнем засыпай...

Актарам удалося перадаць бытавыя рысы вобразаў, але не ўсе яны здалі знайсці яркія фарбы для перадачы сацыяльнай сутнасці іх. Вобразы ў п'есах Горкага ідэяна насычаныя, і раскрыццё іх патрабуе выключна глыбокага майстэрства.

Таму К. С. Станіслаўскі заўсёды раў акторм, якія працуюць над горкаўскімі вобразамі: «У п'есах грамадска-палітычнага значэння асабліва важна самому зажаць думкамі і пачуццямі ролі, тады сама сабой перадацца тэндэнцыя п'есы. Звычайны-ж шлях, неспрадна накіраваны да самой тэндэнцыі, неабавязна прыводзіць да прастай тэатральнасці».

Чытачы пра аповесць Я. Брыля „У Забалоцці днё“

Новае Залессе

Я нарадзіўся ў заходніх абласцях Беларусі. Рос і гадаваўся ў чорныя часы гаспадарання на нашых землях польскіх панноў і асіднікаў. Вось чаму мяне так хваляе аповесць пісьменніка Які Брыля «У Забалоцці днё». Разам з маймі землякамі-аднапалчанамі і з вялікай увагай слухаў твор на радыё.

Аповесць Які Брыля «У Забалоцці днё», дзе расказваецца аб калгасным будаўніцтве ў Заходняй Беларусі, аб новым светлым жыцці, якое прышло разам з калгасам у глухую, цёмную вёску Забалоцце, блізка і зразумела мяне.

Восенню мінулага года за выдатным поспехі ў вучобе і службе мне быў прадастаўлены кароткатэрміновы адпачынак. І скарыстаў яго для наездкі дадому. Хоць расказаць аб родных месцах, аб зменах, якія адбыліся за гады савецкай улады ў маім сельбасце.

Вязрадасным было жыццё маіх аднаваскоўцаў пры лісвоўчыках. Трое польскіх памешчыкаў мелі ў сваім карыстанні зямлі і лесу больш, чым усё навакольнае вёска Залессе. Беззямельны і бедны прымусалі сялян ісці ў батракі да памешчыка і кулака. Не жыццё было, а катарга. Грыб у панскім лесе паднімеў штраф, жывёла забіла на панскую зямлю — штраф, каліва табаку ў агародзе паліцца знойдзе — штраф. Каб завесці рыбу ў рацэ Вілія, якая працякае недалёка ад вёскі, трэба было браць патэнт.

Цяпер у нас не можа быць такога выпадку, каб брат забіваў роднага брата за тое, што ён узараў лішнюю барану зямлі, як гэта было ў суседняй вёсцы Арля. Усё гэта адбылося ў выніку. Шчасце і радасць прышлі да маіх землякоў з усходу ў векапымныя вераснёвыя дні. У дастатку жыўць цяпер сяляне-калгаснікі.

Прыгожа ў нашым Залессі, асабліва ў тым дні залатой восені, калі на родных, знаёмых з маленства дарогах ідуць агаташныя, грукуць падковы, нагруджаныя багатым ураджаем калгасных палёў. Радасна мне і весела. Іду па звілістай, добра ўтапанай сцежцы з невялікай ношай салдацкіх рэчаў. Іду ў напрамку да роднай вёскі. Удыхаю на поўныя грудзі свежае, напоўненае пахам верасу паветра.

...Перад мной — Залессе. Але не тое Залессе, якое я помніў з маленства, з усімі новае — са светлым прасторнымі лясамі калгаснікаў, адбудаванымі ў пасляваенны час, з сельсагаспадарчымі машынамі на полі, з двума школамі-сямігодкамі, сельскім Домам культуры, дзіцячым домам, амбулаторыяй, магазінамі.

І невялікага вясора, сярэд маляўнічых дрэў, узнімаюцца карпусы былога панскага палаца. Цяпер тут рэспубліканскі дом адпачынку работнікаў прамысловай калгаснарацыі.

У многіх калгаснікаў з'явіліся ў дамах радыёпрыёмнікі, веласіпеды. Кнігі і газеты, кіно і радыё трымаюць ўвайшлі ў быт калгаснага сялянства.

...Калі я чытаў аповесць «У Забалоцці днё», я прыгадуў сваю родную вёску Залессе, сваіх землякоў. Вялікую праўду жыцця адстраваў у сваім творы пісьменнік.

Хочацца ад усеі душы выказаць салдацкую падзяку агтару, які стварыў цікавую і праўдзівую кнігу.

Н. КАЗЕЛ, старшы сержант.

Праўда жыцця

«Нялёгка гэта справа — парываць са старым спрадчэвным укладам жыцця, адмаўляцца ад таго, што нажывалася гадамі ды крывавым мазалём.

Людзям, якія нарадзіліся пры калектывным ладзе, смешным і дзікім адрэцта тое, што ў нашы дні якая-небудзь цётка Агата стаіць на загуменні і ледзь не плача, да рэшты абянтэжана тым, што трактар прышоў і сюды і ўжо арэ па-новаму — не ўздоўж палосак, а ўпоперак».

Так пачынаецца адзін з раздзелаў аповесці Які Брыля «У Забалоцці днё», удастоенай Сталінскай прэмія за 1951 год.

У аповесці пісьменнік, расказваючы аб першым этапе калектывізацыі ў Заходняй Беларусі, пераканальна паказвае пераможнае шасце новага, адстраваў складаны працэс парыву сялян са старым спрадчэвным укладам жыцця і нараджэнне новага чалавека — энтузіста калектывнай працы.

Працэс гэты асабліва ярка бачны на лесе Міхася Ждановіча, які ў дні Вялікай Айчыннай вайны мужна абараняў сваю Радзіму, змагаўся ў партызанах, а затым на фронце, дзе страціў нагу. Міхась — гэта радыё вавецкі чалавек, сціплы, сумленны, прадаўны. Ён рад савецкай улады, якая дала яму зямлю, вызваліла ад паню-крынаможаў. Жыве Міхась на хутары, арэ сваю зямлю, памінае гаспадарку і затым на варце свае справы. Як дарваўся хлопец да ўласнага хутара, дык не можа нацешыцца ім, не можа глянуць далей. Іму цяжка зразумець, што, закнуўшыся за высокім палатом свайго хутара, ён дзейнічае наперак агтульным, а значыць і сваім, інтарэсам.

Янка Брыль знаходзіць выразны мастацкі сродкі, каб раскрыць супярэчнасці ў душы сяліна. Вось першы аргумент зацыйны сход забалоцкіх сялян. Міхась разам з іншымі аднаваскоўцамі сядзіць вадаль ад прэзідыума, на сцену назірае сядзіла. Яго паводзіны гавораць аб тым, што ён усёй душой ненавідзіць кулакоў і іх падбірачцаў, якія прышлі сюды, каб насьцець сярэд людзей сумненне і няўпэўнасць. Ён добра разумее, куды гнуць і

Праўда жыцця

«святая Ганначка», і Тарара, і ўсе тыя, хто стаяць за іх плячыма. Міхась нават не можа ўстрымацца, каб не крыкнуць «святая Ганначка», якая намагалася прыкнінуцца нявіннай душой:

— Не тудой твае слёзы цякуць, паліцыйская скура!

Але воль Васіль Сурмак перад усім сходам задае яму пытанне:

— Міхась, а ты сёння заяву напісаш? Пойдзеш разам з усімі ў калгас?

Ён не чакаў гэтых слоў, якія прышлі неак знамянку. Міхась схамлянуўся, яму зрабілася чамусьці крываду. У ім загаварыла «хутарская» душа, душа аднасобніка. І ён адказаў:

— Каму ёсць як ісці — няхай ідзе, а я жыць за ракой!

Вельмі тропная характарыстыка чалавека, які ў сваёй свядомасці не змог яшчэ падняцца на ўзровень разумення агтульных інтарэсаў працоўнага сялянства. У словах «я жыць за ракой» — сутнасць Міхася.

Пісьменнік не ўводзіць нас у свет паучаўца «пакрыўджанага» аднасобніка. Ён толькі як-бы мімаходам заўважае, што пасля гэтага Міхась панура сядзеў да канца сходу. Але мы добра адчуваем, што пад маскай панурацы, недзе на дзе душы, ідзе ўпартае змаганне Міхася-аднасобніка з другім Міхасём, які звязаны з гэтым родным, сваім калектывам, з савецкай уладай.

Янка Брыль не падарошвае свайго героя, а паказвае яго такім, якім ён ёсць на самай справе.

Вобраз сяліна-аднасобніка, яго шлях да новага, калектывнага жыцця паказан у аповесці вельмі пераканальна. Пісьменнік намалюваў падзеі і канфікты жыцця. Вобраз Міхася атрымаўся жывым, рэалістычным. Ён захапіў нас перш за ўсё сваёй жыццёвай праўдай.

Мы закрываем апошнюю старонку кнігі з пачуццём жалю, што Міхась Ждановіч нам не ўдалося ўбачыць па-сапраўднаму ў калектывнай працы. Трэба спадзявацца, што пісьменнік не спыніцца на першай кнізе.

Я. МІСКО.

Горкаўскія вобразы на сцэне

(„Варвары“ ў Рускім тэатры БССР)

Дзяржаўны Рускі драматычны тэатр БССР паказаў новы спектакль «Варвары» на п'есе Максіма Горкага (пастаноўка рэжысёра В. Федарава, мастак П. Масленікаў). Спектакль сведчыць аб тым, што калектыву Рускага тэатра за апошні час значна творча вырас і здыльны раскрыццё глыбокі змест горкаўскай драматургіі.

Калектыву тэатра ў асноўным удалося данесці да глядача ідэяна-філасофскія рысы п'есы Горкага. Рэжысёр знайшоў верны ключ раскрыцця зместу п'есы і асобных яе вобразаў.

Асноўная тема п'есы — маральнае калетва чалавека ў капіталістычным грамадстве — у спектаклі хваляе свайго рэалістычнай праўдай.

Разам з тым горкаўскі рэалізм адлюстроўвае не толькі бачны ход жыцця з усімі ўласцівымі яму бытавымі дэталямі, але выяўляе і прагрэсіўныя тэндэнцыі жыцця, раскрываючы рэчаіснасць у яе рэвалюцыйнай рэалізацыі.

У «Варварах» Горкі не пакідае нас пад уражаннем толькі змрочных бакоў жыцця. Як і ў другіх сваіх п'есах, вялікі пісьменнік закладае да барацьбы за вызваленне чалавека. Жыццё ён успрымае ў пастаянным руху наперад, у барацьбе за свабоднага ад усялякага прыніжэння чалавека. Таму яго п'есы вызначаюцца, калі можна так сказаць, сацыяльным аптымізмам.

Вос гэтага сацыяльнага аптымізма ў спектаклі і нехапае часам. У спектаклі яшчэ не на ўсёй голзе гучыць заклік да барацьбы за вызваленне чалавека. Больш за ўсё ў спектаклі даюць сабе адчуваць матывы сямейнай драмы, чаго не павінен быць. Можна было-б пагадзіцца і з тэатра трактоўкай, каб удалося разгортнуць сямейны канфілікт з боку яго сацыяльнай значнасці. Канфілікт паміж Аннай і Чар-

свайго мужа. Але гэтага мала. Пакуты Анны ў спектаклі выяўляюць толькі з сутычак, якія адбываюцца паміж Чаркуном і ёю. І не больш. Артысты не ўдалося выйсці за межы сямейнага канфіліту, які ў самой п'есе набывае сацыяльную значнасць.

Яркімі і светлымі фігурамі спектакля з'яўляюцца Лукін (артыст Г. Някрасаў) і Каця (артыстка Е. Вясніна). Змрочным агтулкам жыцця Горкі проціпастаўляе светлы чалавечы пачатак.

Каця Рэдазубава ў выкананні артысткі Е. Вяснінай — здаровая, моцная дзівачка, якая невідзіць навакольнае жыццё. Яна наступова пачынае ўсведамляць неабходнасць барацьбы.

Нявінныя да навакольнай рэчаіснасці збліжае Каця са Сцяпанам Лукіным, найбольш паслядоўным і рашучым у свайго барацьбе. Артыстка праўдзіва перадае бунтарскі характар Каці.

Артыст Г. Някрасаў паказвае глядачу Сцяпана Лукіна чалавекам, які бачыць ратунак чалавечай годнасці ў знішчэнні ўлады капіталістычнага жыцця. Але ён не вельмі верыць у свае сілы. Ён гаворыць: «Не мы, як відаць, створым новы, — не, не мы! Гэта трэба зразумець... Гэта адразу наставіць кожнага з нас на сваё месца».

У процілегласці пратэстуючай і бунтуючай моладзі, Горкі паказвае і другую моладзь, якая страціла маральныя ўстоі. Гэта — Грыша Рэдазубаў (артыст Е. Палосіч), чынны і драбязіт (артыст Н. Нікіцін), даўка пачтмейстра Вясёлкіна (артыстка В. Краўчанка). І гэтая група вобразаў правільна выяўляе горкаўскую умову аб страшнай разбуральнай сіле ўплыву на іх «варвараў» капіталізма.

«Поспех пастаючы» «Варвараў», — на думцы А. В. Луначарскага, — у значнай ступені залежыць ад таго, у якой меры правільна інтэрпрэтуецца вобраз Надзежы Манахавай — натурна палымнай, ажааўтанаванай, адольнай на прасталінай, унуль расказец, што мяжуе з бастакнас-

цю. І, нягледзячы на сваю мяшчанскую праставатасць, яна з'яўляецца, бадай, самым светлым вобразам ва ўсёй п'есе. Чыстым, высокім і нават урачыстым».

Надзежа — рамантычная правіндыячка, шукае героя, якога яна павінна пахаваць за яго глыбокія пачуцці, смеласць і высокароднасць.

Артыстка А. Абухавіч

„Юнацтва Шапэна“

Кадр з кінафільма.

3 2 чэрвеня гэтага года ў СССР пачаўся фестываль кінафільмаў Польскай Дэмакратычнай Рэспублікі. У сталіцы нашай Радзімы ў г. Маскве адбылося ўрачыстае адкрыццё фестываля. У цэлай сярэбрунскай абстаноўцы прайшла сустрэча дзяржаўна-польскай кінематаграфіі з грамадскасцю сталіцы. Кінафестываль адкрыўся паказам фільма «Юнацтва Шапэна».

Гэтым фільмам пачаўся фестываль і ў Мінску. Гледачы беларускай сталіцы з глыбокай увагай і цікавасцю праглядалі новы выдатны фільм, прысвечаны вялікаму польскаму кампазітару Фрэдэрыку Шапэну.

Шапэн нарадзіўся 22 лютага 1810 года. Бацька кампазітар — хатні настаўнік графа Скабека, даў сваёму выключна адаронаму сыну добрую рознакавовую асвету. Васымігадовы Фрэдэрык Шапэн выступае на канцэртах, як піяніст-выканаўца і як кампазітар. У дванаццаці год Шапэн пераўзыхішоў музычны ўзровень свайго перага настаўніка, чэшскага піяніста А. Жыўнага. Настаўнік сам спыніў заняткі з даравітым хлопчыкам, лічычы яго піяністычнаму асвету залучанай. Тым не менш, Шапэн скончыў Варшаўскую кансерваторыю. Годы навучання ў кансерваторыі супаілі з перыядам уздыму нацыянальна-вызваленчай барацьбы ў Польшчы. У гэтыя гады Шапэн сустракаецца і сабраў з многімі прагрэсіўнымі людзьмі свайго часу. Яго сябры — Вітвіцкі, Залескі і геніяльны паэт польскага народа Адам Міцкевіч.

Фільм жыва і праўдзіва расказвае аб сяброўстве Шапэна з перадавымі людзьмі таго часу, аб гадах вучобы ў кансерваторыі і яго першых замежных паездках. Іранае сустрэча маладога Шапэна з праслаўленым італьянскім скрыпачом-кампазітарам Паганіні. Праслухаўшы канцэрт Паганіні, Шапэн гаворыць з захапленнем: «Ён паказаў, што можна ўсё сэрца, і гора, і шчасце, увесь свет у адзін інструмент укладзіць!» У гуках скрыпкі Паганіні Шапэн знайшоў сцвержэнне свайго асабістага ўлюбёнсці ў гукі фартэпіяна.

Шапэн усё сваё жыццё быў пэтам

фартэпіяна і ўсе свае творы (за выключэннем юнацкіх песень і віяланчэльных санатаў) ён пісаў толькі для гэтага інструмента. Тым не менш, кіруючыя класа магнацтва Польшчы не дала генам Шапэна. У фільме ёсць знамяналыя эпізоды, калі міністэрства асветы адмовіла Шапэну ў грашовай дапамозе для паездкі заграніцу. У адказ на просьбу Шапэна аб грашовай дапамозе напісана: «... Дзяржаўная камісія ўнутраных спраў і паліцыі мае гонар заўважыць, што яна не можа раздзяліць думкі, каб сумы дзяржаўнага казначэйства былі прызначаны на заахвочванне мастацтва такога роду».

Фільм заканчваецца канцэртнай паездкай Шапэна па сталічных гарадах Еўропы. Разгром польскага паўстання реакцыйнымі сіламі царскай Расіі застае Шапэна за межамі гораха любімай радзімы. Цяжка хворы кампазітар не можа ажыццявіць свайго гарачага жадання дажыцця свайго гарачага жадання дажыцця да паўстаўшых. Шапэн падзяляе ідэй сваёй сяброў аб аграрнай рэвалюцыі і знішчэнні прыгоннага права.

Саветы «Рэвалюцыйны эцюд», напісаны Шапэнам на трагічныя падзеі та-

го часу, і па сённяшні дзень застаецца велічным помнікам яго тэні.

Шапэн памёр у 1849 годзе ў Францыі. Сарда яго прывезена ў Варшаву.

Пастаўка (рэж. А. Форд) і акторскае выкананне фільма паказалі ўдумліва адноснае да вырашэння тэмы. З выканаўцаў запамінаецца Ч. Валейка, які дабіўся здзіўляючага партрэтнага падобства з Шапэнам. Створаны ім вобраз маладога кампазітара падкупляе высокамастацкай праўдзю.

Імя Шапэна шырока вядома ў нашы дні. Яго творы стаілі здабыткам шырокіх мас выканаўцаў і слухачоў. Яго ўплыў на маладыя пакаленні кампазітараў і музычнае жыццё неадзінамі. Конкурэнт імя Шапэна, якія сістэматычна наладжваюцца, і заваяванне на гэтых конкурсах першых месц нашымі савецкімі піяністамі, ярка паказваюць, што ў нас, у Савецкім Саюзе, Шапэна любяць і высока ацэняюць яго творы.

Поспех фільма «Юнацтва Шапэна» на савецкім экране — найлепшае сведчанне гэтаму.

П. ПАДКАВЫРАУ, кампазітар.

Выхаванцы музычнай школы

31 мая ў зале Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі адбыўся справаздачны канцэрт Мінскай музычнай школы імя Л. П. Александровскага.

Праграма канцэрта сур'езна прадумана і добра падрыхтавана. Асноўнае месца ў ёй занялі творы Чайкоўскага, Глінкі, Бардзіна, а таксама творы савецкіх, у тым ліку і беларускіх, кампазітараў.

Адзін за другім на эстраду выходзілі піяністы, скрыпачы, віяланчэлісты, баяністы, выканаўцы на цымбалах, трубе, акардыёне, удзельнікі ансамбляў.

Асабліва парадваў сваім выступленнем і цікавым рэпертуарам аркестр народных інструментаў вучнёў музычнай школы — выхаванцы дзіцячага дома № 8 (кіраўнік — педагог М. Лісіцын).

Глыбокае разуменне выконваемых твораў,

выразнасць ігры, прыгожы гук і чоткае правядзенне свайго парты адчуваўся ў 8-мі маладых баяністаў (педагог А. Болатаў). Добра выступілі і ансамбль баяністаў філіяла музычнай школы на трактарным заводзе (выкладчык С. Шчарбінскі).

Парадавалі выразным і тэхнічна дэкладным выкананнем самаго юнага піяніста — вучанца 2-га класа Ніна Азасва, якая выканала «варьяцы» Любарскага і «Жур» Селіванава, і Ніна Салдаценкава, якая выканала «Польку» Майкапара.

Несумненны музычны даяныя паказала вучанца 5-га класа Зоя Старадубава. У дэволі складанай праграме, асабліва ў варьяцыях на беларускую тэму Клумава, яна правяла свае асэнсаваныя адносіны да твора, пачуццё рыту.

З эстрады паліліся гукі «Неапалітанскай песенькі» Чайкоўскага, а потым «Полькі-Янкі». За баянам — самы маленькі выканаўца — вучань 2 класа Валодзя Бялоў, якому гарача апладыравалі ўсе прысутныя ў зале.

Сілы, але дастаткова выразна сыграла на цымбалах «Танец лебедзя» з балета «Лебядзінае возера» Чайкоўскага і «Польку» Пукста вучанца 4-га класа Ала Данешкая.

Канцэрт прайшоў з поспехам. Аднак поспех гэты мо быць большым, калі б у канцэрте з самастойнай праграмай выступілі два вялікі і добрыя калектывы школы — хор і сімфанічны аркестр, якія ў мінулым навучальным годзе праробілі вялікую і сур'езную работу.

Бацылы помсцяць

З ЗАМЕЖНОЙ ПОШТЫ

ПРАГРЭСІВНАЯ марсельская газета «Марсельеза» расказвае аб паміцці, якая ахоплівае амерыканскія ўлады ў міжземнаморскіх партах. У радзе парты Францыі, Італіі, Грэцыі амерыканцы ўводзяць строгі, хоць і сакрэтыны карантын. Калі на пароходзе «Капры» некалькі матросоў захваралі, амерыканскія ўлады аб'явілі іх падарожным па халеры, і пасля звароту гэтага судна ў Неапаль матросы былі ізаляваны. Іх сем'і так і не ведаюць аб іх лёсе. Асабліва строга правяраюцца судны, якія вяртаюцца з Далёкага Усходу: тут баяцца звароту бацыл, тых самых, якія прызначаны былі для карыйцаў.

З гэтага паводу французская газета «Марсельеза» ўспамінае некаторыя нядаўна апублікаваныя дакументы, якія ацэняюцца да далёкіх, напалеонаўскіх часоў. У час егіпецкага паходу Напалеона, як вядома, лютвала чума. Некаторыя напалеонаўскія святкі прыпавядалі прымяніць супраць ворагаў чумную заразу, заразіць калодзежы, вядоўны. «А якая гарантыя, што зараза не прыйдзе на маю армію?» — спытаў Напалеон.

Дамарожны амерыканскія напалеоны нашых дзён аб гэтых гарантыях не патурбаваліся. Але цяпер іх усё больш і больш апаноўвае страх: а што, калі бацылы — гэта баявая зброя аграсараў? — вярнуцца і адпомсцяць?!

Недаўна амерыканскія «босы» палохалі ўвесь свет атаманай бомбай. Апосталы атаманай бомбы палохалі і свой амерыканскі народ, наладжваючы пробныя трыывы. Былі збіты спантанальна некаторыя асталыя слаі амерыканцаў, але больш за ўсё прарокі атаманай бомбы палохалі саміх сябе. Як вядома, нават міністры вяр'яцелі.

Цяпер прайшоў час новых, «бактэрыялагічных» страхоў. У партах Міжземнага мора затрымаваюць усіх, хто вяртаецца

з Далёкага Усходу, а дома, у Нью-Йорку, амерыканскі часопіс «Нью стэце мэн» сур'езна ставіць пытанне аб тым, «што трэба будзе зрабіць, калі ўсе садаты вярнуцца з Карэй? Па аразумелых прычынах уся Амерыка думае аб гэтым з трыывогай».

А прычым не зусім ужо і зразумелыя. Яшчэ нядаўна амерыканскі адмірал Захарыя пагражаў пры дапамозе бактэрыяльных скарпачы з усім чалавецтвам, не зразумешчы, відавочна, што і амерыканскія «босы» таксама да гэтага часу ўваходзілі ў склад чалавецтва.

Амерыканскае бульварнае мастацтва, якое выконвае сацыяльны заказ сваіх гаспадароў, таксама спытаецца зварнуцца да «моднай» тэмы. Атаманай бомбы паціху ідуць у адстаўку, уступачы месца бацылам — гэтым новым героям раманаў, кінафільмаў, тэлевізійных перадач.

Атаманай бомбай размахвалі ганарліва. Пры яе дапамозе спадзяваліся заваяваць свет. З бацыламі справа куды больш складаная. Напалеон, відавочна, меў рацыю: бацылы не заўсёды разбіраюцца, дзе іх гаспадар, а дзе ахвяра.

«Трыывоны свет», «Ашалелая бактэрыя», «Страх за жыццё», «Чумная атрута» — вось назвы новых амерыканскіх бульварных раманаў.

Часопіс «Бук мэн», які спрабуе аналізаваць гэтую, з дазволу сказаць, літаратуру, прыходзіць да вываду, што ўсе гэтыя кнігі поўныя песімізма і трыывогі за будучыню чалавецтва. Ды і як-жа тут не трыывожыцца! Раман «Чумная атрута» расказвае аб тым, як ад чумнай бацылы, выкарыстанай у вайенных мэтах, захваралі мільёны салдат, а затым загінула ўсё чалавецтва.

У Чыкага транслююцца тэлеперадачы пад назвай «Зямля — пустыня». У ёй паказаны пакуты і гібель тысяч людзей у выніку невядомай заразы. Цяжка зарэ-

ня хваробы прадстаўлены тут ва ўсёх дэталях. Паказваюцца язвы, раны, кроў. Неадарма нават буржуазныя газеты вымушаны пратэставаць супраць гэтай перадачы. Паводзе сцверджання «Чыкага трыывон», яна сядзейчае павелічэнню ў горадзе нервовых захворванняў.

Прагрэсіўны амерыканскі часопіс «Мадэрн Кватэрлі» расказвае аб тым, як выкарыстоўваецца ў Амерыцы тэлебачанне. Нядаўна ў штаце Невада па тэлевізю паказвалі выбух атаманай бомбы. Затым абыякавалі Новага Арлеана маглі бачыць на сваім хатнім экране, як ліччалі нішчэнае негра. Цяпер на радыёэкранах Чыкага зямля ператвараецца ў пустыню.

Магчыма, карантын у міжземнаморскіх партах не вывядзі яшчэ ніводнага заражанага амерыканскага салдата, а матросы на судне «Капры», паводле звестак італьянскай газеты «Аванці», хворыя былі лёгкай формай дызентэрыі, а не халеры, як аздавалася напалеонаўскім амерыканскім чыноўнікам. Бактэрыі яшчэ не вярнуліся на сваю амерыканскую радзіму, але яны помсцяць ужо сваім гаспадарам, нагнаючы на іх страх. З імі мужа і бастрасна змагавалі карыйцы, але іх баяцца дома, у Амерыцы. І гэты страх адзвостраваецца і ў бульварных раманах, і ў тэлеперадачах.

У Галяндзе заканчваецца здымка новага фільма з пратэнцыйнай назвай «Атаманай чалавек супраць звышчалавек». Заўважце, адзін з яго герояў усё-ж чалавек, хоць і асабліва, атаманай. Другі-ж герой, які змагаецца з атаманай чалавекам пры дапамозе заразы, ужо страціў усё чалавечы рысы. Барыцца паміж гэтымі двума «героямі» заканчваецца не зусім арыгінальна: абодва яны гінуць, а разам з імі і ўсё чалавецтва. Трэба сказаць, што амерыканскія даянцы часам стаяцца да чалавецтва занадта ўжо фамілярна. Дарэмна!

За тыдзень

Тэатр рускай драмы Латвійскай ССР у Брэсце

У г. Брэсце пачаўся гастроль Руускага драматычнага тэатра Латвійскай ССР. Тры раз прывязжае тэатр на гастроль ў Беларусь. У 1950—1951 гг. яго гастролі з поспехам прайшлі ў гарадах Бабруйску, Гродна, Магілёве.

Гастроль у Брэсце тэатр адкрыў адной з лепшых п'ес савецкага рэпертуара — п'есай Б. Лаўрэна «Разлом». Гэтая п'еса, упершыню пастаўленая ў Брэсце, выклікала цікавасць у гледача. Жыхары Брэста з вялікай увагай прагледзелі гэты спектакль.

Апрача абласнога цэнтру тэатр абслужыць рад раёнаў вобласці і пакажа там спектаклі «Пянонь жаваранкі», «Макар Дубрава», «Свежы вецер», «Без віны вінаватыя» і «Шалёныя грошы».

Адкрыццё гастролей Пінскага тэатра ў Мінску

Спектаклем «Несерка» 5-га чэрвеня пачаўся гастроль Пінскага абласнога тэатра імя Я. Купалы ў Мінску. Гледачы сталіцы цэлага аджудзіліся на прыезд у Мінск аднаго з старэйшых абласных тэатраў рэспублікі. Рэжысёр спектакля В. Пашчын, мастак О. Марыкс, хормайстра заслужаны дзяця мастацтва Г. Цітовіч, асноўныя выканаўцы — Н. Цурбакоў (Несерка), П. Даўка (Юрась), Вольская (Насяня) і другія ўдзельнікі зрабілі, у меру сваіх магчымасцей, многае, каб спектакль быў ансамблевым, яркім і запамінальным.

Мяркуючы па першаму спектаклю, можна думаць, што тэатр сур'езна падрыхтаваўся да адказнай у яго жыцці творчай справы перад гледачамі сталіцы.

У бліжэйшыя дні тэатр пакажа наступныя спектаклі свайго гастрольнага рэпертуара: «Рэвізор», «Машынка», «Паўлінка», «Пінская шляхта», «Васа Жэлезнова» і другія.

Акрамя асноўнай сцэны, тэатр пакажа спектаклі на сцэне рабочых клубаў і ў некаторых раённых цэнтрах.

Сімфанічныя канцэрты ў калгасах

Беларуская дзяржаўная філармонія за летні перыяд гэтага года рыхвала даць рад сімфанічных канцэртаў у калгасных рэспублікі. Першы выезд сімфанічнага аркестра і салістаў-спеваку быў наладжаны 1-га чэрвеня ў калгасы імя Молатава і «Інтэрп'яналь» Удзельскага раёна. У канцэртныя выконваліся творы Глінкі, Чайкоўскага, Хачатуряна, Дунайскага. Калгаснікі шчыра і гарача віталі артыстаў і запрашалі наведваць іх часцей. На вялікі жаль, у праграме канцэртаў не было ні аднаго беларускага твора — як сімфанічнага, так і песні.

Літаратурны вечар паміці М. Багдановіча

Грамадскасць Мінска адзначыла 35-годдзе з дня смерці выдатнага беларускага паэта Максіма Багдановіча. На вечар у клуб пісьменнікаў сабраліся літаратары, студэнты, бібліятэчныя работнікі.

Урачыстае пасяджэнне адкрыў Пятрусь Броўка. З докладам аб жыцці і творчасці М. Багдановіча выступіў М. Ларчанка. Празвіск Я. Садоўскі і паэтка Н. Тарас прачыталі свае творы, прысвечаныя класіку беларускай паэзіі. У заключэнне вечара артыст Б. Платонаў і С. Станюта выканалі вершы Багдановіча, Р. Млодзкі і Ю. Матраеў — раманы беларускага кампазітара А. Багатырова, напісаныя на тэксты паэта.

Другі кінафільм, які ўжо даўно вышаў у свет, прысвечаны барадце з чумнай заразай. Называецца гэты фільм «Вядучая рука».

Аказваецца, нейкая «рэвалюцыйная арганізацыя», якая вельмі нагадвае масонскую ложу, намерана заразіць увесь амерыканскі кантынент чумой. Але бравы амерыканскі журналіст выяўляе злачынства і выратоўвае краіну. Гэтая агідная і адкрыта наклёпніцкая хлусня абыйшла ўжо экраны Амерыкі і Вялікабрытаніі. Яна была ўжо заардана ў Францыі і Італію, але там удалальнікі кінатэатраў адмовіліся яе паказваць: яны баяліся экзэсаў з боку гледачоў. Дарчы, таямнічы выпуск гэтага фільма раскрыў французскі часопіс «Кайе дэ кіно». Фільм ставіўся новым кінапрадпрыемствам, якое субсідыравалася нейкім мільянерам Говардам Гугам. Гэта «кароль аніміцы», які сам мае простыя адносіны да арганізацыі бактэрыялагічнай вайны. Па яго заданню сцэнарыст Брыкер і рэжысёр Камія Мензіс прыдумалі ўсю гэтую гісторыю з «эко-муністычнай арганізацыяй», якая намервалася заразіць Амерыку чумой. Тут ужо яўна звальваюць з хворай галавы на здаровую! І галоўнае нават у гэтай кардыне, нягледзячы на канец у амерыканскім духу, адчуваецца страх перад заразай: амерыканскія бізнесмены баяцца сваіх бактэрыяў.

«Ашалелая бацыла» — так называецца новы раман Сідварда Монці. У рамана паказана, як бацылы выплі з паслужыўства. І сапраўды, многія гаспадары, відавочна, са страхам думаюць: а што, калі такіх бунт магчымы не толькі ў раманах, але і ў жыцці?

Говард Фаст у сваёй апошняй прамоўе, сказанай у Дтройце, гаворыць аб тым, што задача амерыканскай прагрэсіўнай інтэлігенцыі заключаецца ў тым, каб «прагнэтыць галаву радавога амерыканца». Гэтым правярываннем займаюцца сёння ўсе амерыканскія прагрэсіўныя грамадскія даянцы.

І. БАРЫСАУ.

Салодкая цыбуля

Экзаменамі па батаніцы ў 6 класе Рудзенскай сярэдняй школы загадчык раёна Сцяпан Ільіч Жукоўскі не зусім быў задаволены. Нічога даўнага ў гэтым і не было. Вучні добра агулівалі на тэарэтычныя пытанні, але глыбавыя, калі заходзіла размова аб тым, як тэарэтычныя веды прымяняць на практыцы.

Некаторыя вучні не ведаюць, як падрыхтаваць насенне да пасеву, якімі ўгнаеннямі і калі падкармліваюцца абыжывыя культуры, як праводзіцца культаўна працоўка глебы, навошта сеюцца шматгадовыя травы. Словам, Сцяпан Ільіч не спадабаўся адказам вучняў па батаніцы. Пасля экзаменаў ён сказаў выкладчыцы прыродазнаўства Н. І. Мельнічук:

— Ніна Іосіфаўна, у вас практыка, так сказаць, на дзве нагі кульгае. Выкладанне біялогіі трэба наблізіць да жыцця, да практыкі сельскай гаспадаркі. На прышкольным участку павінен правдзавць кожны вучань. А ўдзастак у вас, так сказаць, не зусім вопытны...

Назаўтра, ідучы па вуліцы, Сцяпан Ільіч Жукоўскі яшчэ адзак заўважыў на прышкольным участку вялікую групу школьнікаў. Ад радасці ў яго на твары заіграла радасная ўсешка. «Малайчына, Ніна Іосіфаўна, — са здэваленнем падумаў загадчык раёна, — на хату памыкі выпраўляе. Трэба зайці паглядзець». І павярнуў да школы. Не дайшоўшы да прышкольнага участка метраў якіх дваццаць, Сцяпан Ільіч раптам спыніўся, як укаваны. Твар яго стаў суровым і няяскавым. «Гм, што гэта значыць?» — прабуўніў ён сам сабе пад нос і рашуча

накіраваўся да град, на якіх буйна запупылася зялёная цыбуля. Прайшоўшы паміж град, уважліва аглядаючы кожны куст цыбулі. На асобных кустах былі свежыя сляды абырву пер'яў.

— Дзеці, хто вам дазволіў шчыпаць цыбулю? — грозна спытаў Сцяпан Ільіч. Паціскаючы плячыма, вучні маўчалі.

— Хто шчыпаў, прызнавайцеся!

— Мы не шчыпалі, — пачуліся галасы.

— Дзеця шчыпала, — прамовіў чарнавокі хлопчык.

— Ваша жонка, — дадала кірнасыя дзяўчынка.

— Жонка?.. — ужо больш мяккім голасам перапытаў загадчык раёна. — Ну, там добра. А вам хто дазволіў тут порацца? — дапытваўся Сцяпан Ільіч.

— Мы прыйшлі папрактыкавацца на ўдзастак, — адказалі вучні.

— Практыкавацца можаце на прышкольным участку, а гэта мой агарод.

Вучні адзіўлена глядзелі на загадчыка раёна. Нехта ціха заўважыў:

— Гэта-ж прышкольны ўдзастак.

— Гэта мой агарод, — перабіў Сцяпан Ільіч. — Гэтую зямлю мне аддаў дырэктар школы. А ваш ўдзастак цяпер во, — і палцам паказаў на невялікі ладзік, на якім ледзь прабіваўся ўсходы раслін.

А калі вучні пайшлі, Сцяпан Ільіч Жукоўскі з палегтай удыхнуў, даславым позіркам акінуў свой агарод, нагнуўся, адшчыпнуў лярну, пакалаў на зуб, нажаваў і з асадолай сам сабе сказаў:

— Добрая цыбуля. Салодкая.

С. СВІРЫДАУ.

Па старонках абласных газет

З КІНАПЕРАСОУКА ПА КАЛГАСАХ

Аб вопіце свайго работы расказвае на старонках газеты «Віцебскі рабочы» кіна-механік Лепельскага раённага аддзела кінафільмаў В. Харытоненка.

Брыгада тав. Харытоненкі атрымала ў гэтым годзе гавароны вымеш у саборніцтве кінамеханікаў вобласці.

«Наш поспех», — піша тав. Харытоненка, — заключаецца ў цеснай сувязі з калгасным гледачом... За час работы наша брыгада стварыла вакол сябе вялікі актыў кінаарганізатараў. Амаль у кожным населеным пункце, які ўваходзіць у зону абслугоўвання кінаперасоўкаў, у нас ёсць памочнікі з ліку комсамольцаў і калгаснай моладзі.

Абапіраючыся на свой актыў, кінафікатары праводзяць вялікую культурана-асветную работу. Да гэтай работы прыцягваюцца мясцовыя інтэлігенцы. Часта перад пачаткам сеанса чытаюцца лекцыі і даклады на розныя тэмы.

Для лепшага абслугоўвання калгаснікаў практыкуюцца паярэнні прыём заява на кінакартчыны.

Вялікая ўвага аддаецца юнаму гледачу. Толькі па першую палову мінулага месяца брыгада тав. Харытоненкі дала 14 кінасеансаў для дзяцей.

За чатыры з паловай месяцы гэтага года брыгада абслужыла 19 тысяч гледачоў пры плане 13,5 тысячы.

БОЛЬШ КНИГ НА СЯЛО

Прапаганда і распаўсюджванне кнігі — справа вялікай дзяржаўнай важнасці. Паспех гэтай справы залежыць ад культуры кніжнага гандлю, ад правільна наладжанай работы кнігагандлёвай сеткі. На жалі, не ўсе работнікі кніжнага гандлю ўсведалі павянасць і адказнасць задачы, якая ўскладзена на іх.

У нумары ад 30 мая 1952 г. «Гродзенская праўда» выступіла з артыкулам С. Барысава аб кніжным гандлі ў раёнах вобласці.

«Толькі чатыры з шаснаццаці магазінаў аблікітагандлю», — гаворыцца ў артыкуле, — выканалі ў 1952 годзе план першага квартала па рэалізацыі літаратуры. Гэта з'яўляецца вынікам адсутнасці сярод кнігагандлёвых работнікаў пастаяннай, кваліфікацыі работ на прасоўванню кнігі на сяло.

У артыкуле ўскрываюцца канкрэтныя прычыны дрэннай работы кнігагандлювачай сеткі вобласці. У большасці кніжных магазінаў слаба наладжана прапаганда кнігі і кніжная рэклама, няма пастаяннага актыва кнігошэн. Мала кляноўца ад кніжным гандлі і работнікі спажывацкай калепарыі.

Выступленне газеты ставіць перад работнікамі кніжнага гандлю Гродзенскай вобласці сур'езныя і неадкладныя задачы па наладжанню справы прапаганды і распаўсюджвання кнігі, па прасоўванню літаратуры ў масы чытачоў.